

Ak sa Bratislave nepodarí prilákať mladých, po roku 2015 zostarne

Author: SF / Juraj Pokorný | Published: 22.06.2009

Hoci sa občas zdá, že k ustavične sa opakujúcej téme Bratislavy už niet čo nové dodať, diskusie o páľčivých problémoch nikdy nie je dost'. Evolúcia témy v diskusii hneď ukázala, že naoko samozrejmá pravda vyslovená ústami hlavného architekta Štefana Šlachtu v skutočnosti až taká samozrejmé nie je.

Hlavné mesto potrebuje odvážne riešenia

Neaktuálnosť územného plánu prakticky už okamihom svojho prijatia, nepokrytosť totality mestského územia zonálnymi plánmi, naliehavá potreba nového dopravného generelu a šiesteho, dokonca siedmeho premostenia Dunaja. Nedávny workshop o Staromestskej ulici predstavuje iba čiastkový problém, ktorý však názorne poukázal, že doprava musí ísť nevyhnutne pod zem. Zatiaľ čo na Západe je ekológia hlavnou, u nás iba okrajovou témou - domnieva sa Šlachta. Pokiaľ sa zo 150 detských ihrísk 50 zrevitalizuje a 100 premení na parkoviská, nepovažuje to za dobré riešenie.

Zároveň ale vníma istý antagonizmus: zeleň versus mestskosť. Podľa neho sa treba zamyslieť, do akej miery a akým spôsobom dávať zeleným plochám zelenú (kde zachovať pôvodnú a kde vytvoriť novú). Ako príklad uviedol ochranármi protežované petržalské húštiny, ktoré treba upraviť na ľudský park. „Odvážne riešenia potrebujú odvážnych otcov mesta, aby sa vedeli rozhodnúť pre veľkorysé riešenia v horizonte dlhodobom, a nie iba v rámci štvorročného volebného obdobia,“ uzavrel bratislavský šéfarchitekt svoj prejav, ponechajúc na súkromný úsudok každého, čo si o odvahe terajšej mestskej vlády či parlamentu myslí.

Výrazná dochádzka za prácou aj službami

Fundovaná analýza nastolených tém z pohľadu vlastných dlhoročných skúseností potvrdila, že zástupcovia magistrátu problémom mesta teoreticky rozumejú, akurát im chýba povestná zázračná palička na ich praktické odstránenie. Keď sa napríklad Michal Babiar rozhovoril o vývoji územných plánov cez optiku socioekonomických premien, z naznačených trendov chvíľami behal po chrbte mráz. Nastaviť kľúčovú kategóriu - smernú veľkosť mesta tak, aby pokryla jeho potreby, nie je jednoduché. Ak je totiž v novom územnom pláne odhadovaný demografický nárast zo súčasných 426 927 na 550-tisíc trvalo bývajúcich obyvateľov v roku 2030, hovorí to o potenciáli Bratislavy, nie že ju takú chceme mať.

Ďalší kameň úrazu - výrazná dochádzka, ktorá cez deň zvyšuje stav prítomného obyvateľstva až na 700-tisíc. Tvoria ho nielen tí, čo do metropoly chodia za prácou (160-tisíc), ale aj študenti (50-tisíc), pracovníci zastupiteľských úradov (2-tisíc aj s rodinnými príslušníkmi) a obchodných afiliácií (len z Rakúska je to 5- až 6-tisícová denná dochádzka!). Z hľadiska štruktúry pracovných príležitostí má Bratislava veľmi nerovnomerné zaťaženie: najviac ľudí dochádza do centra (nárast zo 70 na 140-tisíc), ktoré však na to nikdy nebolo dimenzované. Preto treba uvažovať o otvorení západného smeru. Dôležité tiež je, aby na nových plochách nevznikali monofunkčné riešenia - napríklad iba v podobe bývania. Ako však Babiar zdôraznil, mobilitu zvyšuje nielen cestovanie za zamestnaním, ale takisto za službami.

Zaťaženie výstavbou bolo neúmerne

Pokiaľ mesto nedokáže obslužiť potreby 700-tisíc ľudí, treba začať prijatím zákona o prihlasovaní sa na trvalý pobyt, zareagoval prítomný Juraj Necpal (Eastfield Atlas, a.s.) na slová predrečníka. Podľa neho

treba dynamiku rozvoja pripraviť. Ivan Čarnogurský (IPEC Management, s.r.o.) na priamu otázku deklaroval záujem podieľať sa na výstavbe infraštruktúry vo Vajnoroch a v tomto smere aj nadviazať spoluprácu s predstaviteľmi mesta. Ako z diskusie vyplynulo, dopravná infraštruktúra nemôže byť úlohou len pre privátnych investorov, pretože (na rozdiel od technickej) funguje na odlišnom - rozpočtovom princípe.

Keby boli splnené parametre územného plánu z roku 1980 (so smernou veľkosťou Bratislavy 530-tisíc obyvateľov), zásadné problémy tu dnes nemáme, konštatoval opäť Babiár. Náhly bytový boom, ktorý po 12 rokoch stagnácie zachvátil Bratislavu, vyvolal dopyt Nebratislavčanov pracujúcich najmä v softvérových firmách. Zaťaženie mesta bolo podľa neho neúmerne a ďalšia výstavba už nemôže ísť takýmto tempom. Preto musí dôjsť k určitému vyrovnaníu hladín v rámci spotrebného koša, zárobkov a cien. Odhaduje sa, že o 20 rokov odíde v meste do dôchodku 200-tisíc ľudí, pričom do produktívneho veku ich nastúpi iba 90-tisíc. 110-tisícový prepád by podľa Babiara ekonomiku mesta natoľko oslabilo, že prestane byť schopné zabezpečovať služby v plnom rozsahu. Pokiaľ neprijme socioekonomické opatrenia smerujúce k prilákaniu mladých ľudí, po roku 2015 výrazne zostarne. Počet obyvateľov sa zastabilizuje a výrazné zhoršovanie podľa veku sa naopak zastaví vtedy, ak mesto pritiahne investorov, podporí vznik nových pracovných miest, ale zároveň umožní finančne prístupné formy bývania, vrátane prenajímateľných bytov.

Až 98 % panelových bytov v súkromných rukách

Ako môže byť úloha samosprávy a štátnej správy v uspokojovaní potrieb obyvateľov hlavného mesta prepojená, demonštrovala Elena Szolgayová z Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR. Že pozícia štátu v tomto procese nie je komplementárna, ale priam rozhodujúca, potvrdzujú aj možnosti kombinácie existujúcich nástrojov na obnovu zastaralého bytového fondu: stavebné sporenie so štátnou prémieou, Štátny fond rozvoja bývania, dotačný program (nenávratné pôžičky na odstránenie systémových porúch - napríklad netesniace štítové steny na paneloch či praskajúce balkóny) a z emisií pochádzajúcich 71 miliónov eur na vládny zatepľovací program. Tak trochu slovenským unikátom je, že zo 600-tisíc panelových bytov (prevažujúcich nad novostavbami) je dnes už 98 % v súkromných rukách. „Väčšina vlastníkov žila v očakávaní, že niekto príde a dom opraví. My im musíme zachrániť to, čo majú,“ podčiarkla Szolgayová. Ako však upozornila, zateplenie je len časťou obnovy slúžiacou na zníženie energetickej náročnosti domov - na rekonštrukciu ich spoločných častí v plnom rozsahu je potrebných rádovo 13,3 miliardy eur (400 mld. Sk).

Rozmanitosť pohľadov odhalila aj otázka, čo bude s domami a bytmi, ktoré obývajú zväčša starí ľudia: „Našťastie, sociálna a veková skladba v našich sídliskách je ešte stále zmiešaná. Raz ten byt niekto zdedí, takže otázka starnutia obyvateľstva nie je kľúčový problém,“ myslí si predstaviteľka štátu Szolgayová. Zástupca mesta Babiár je už opatrnejší: v dohľadnom čase sa totiž očakáva nárast počtu Bratislavčanov v postproduktívnom veku z terajších 70-tisíc na predpokladaných 130-tisíc. Hoci pre rozpor medzi ekonomickou dostupnosťou a potrebami percento spolužitia rodičov s deťmi dosiahlo číslo 13, prognóza nepustí: okrem postavenia ďalších aspoň 10 domovov pre seniorov bude musieť niekto uspokojiť ich sociálne potreby. Ústredná otázka, ako zladovať všetky potreby mesta súbežne, ostala nateraz nezodpovedaná.

Ilustračné foto - Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy
Grafy - MVRR SR

22.06.2009 09:16, SF / Juraj Pokorný